

1 marca to szczególny dzień, w którym chcemy uczcić pamięć Żołnierzy Wyklętych – bohaterów zbrojnego podziemia antykomunistycznego, którzy nie godzili się, by podporządkować Polskę Związkowi Radzieckiemu i narzucić jej obywatelom ustrój komunistyczny.

Przez komunistów nazywani byli żołnierzami wyklętymi. Nie było dla nich miejsca w nowej powojennej Polsce - były dla nich więzienia, obozy, ośrodki pracy więźniów i kolonie karne. Komuniści nie oszczędzili nawet niepokornej młodzieży. Chłopców i dziewczęta poddawano przymusowej reedukacji w obozach, gdzie zmuszani byli do niewolniczej pracy, bo – zgodnie z komunistyczną propagandą - nie zasługiwali na inne traktowanie.

Z kolei Polacy nazywali ich żołnierzami niezłomnymi, bowiem nie poddali się sowieckiemu dyktatowi i zbrojnie przeciwstawiali nowej władzy komunistycznej. Dla nich ostoję polskości stanowił Kościół i wiara katolicka, a prawowita władza znajdowała się w Londynie, a nie w Moskwie. Dla nich wzorem do naśladowania było Polskie Państwo Podziemne, Legioniści, powstańcy, harcerze z Szarych Szeregów, czy członkowie Armii Krajowej, którym obca była bierność w sytuacji zagrożenia niepodległości naszej Ojczyzny.

Żołnierze Ci podejmowali walkę zbrojną z Sowietami, mimo iż groziły im za to nieprawdopodobnie surowe represje. Bowiem władze komunistyczne były wobec nich bezwzględne. Tysiące walczących, być może było ich nawet około pół miliona, odsiadywało długoletnie kary więzienia, a wielu innych, zatrzymanych przez NKWD, zostało wywiezionych do Związku Sowieckiego.

Tylko z obszaru Podokręgu AK Rzeszów, do łagrów w ZSRR, od sierpnia 1944 r. do stycznia 1945 r., wywiezionych zostało około 2,5 tysiąca żołnierzy Armii Krajowej. Obóz filtracyjny koło Sokołowa Małopolskiego, gdzie mordowano żołnierzy polskiego podziemia, stał się symbolem zbrodniczych działań NKWD na tym terenie. Rzeszowszczyzna - w tym ziemie jasielskie, znajdujące się na linii frontu od września 1944 r. do połowy stycznia 1945 r. - doświadczyły agresji wkraczającej Armii Czerwonej.

W połowie września 1944 r. Jasło, na mocy zarządzenia starosty Waltera Gentza, zostało doszczętnie zniszczone. Miejscowa ludność była zmuszona do

opuszczenia swoich domów, tracąc dorobek swojego życia. Straty szacuje się na 97 % (obiekty budowlane) oraz 92 % (infrastruktura przemysłowa). Nie był to jednak koniec okupacji dla Jaślan, bowiem w dniach 15 - 17 stycznia 1945 r. Armia Czerwona przeprowadziła ofensywę, która przeszła do historii pod nazwą „operacji jasielskiej”.

Był to początek wejścia regionu w strefę wpływów radzieckich. Bestialstwa, jakich dokonywali Sowieci, przekraczały wyobrażenia Polaków. Opisy zbrodni dokumentowało nie tylko Polskie Państwo Podziemne, ale również kolaboracyjna administracja komunistyczna. Bandytyzm Sowietów był zarówno zorganizowany, jak i samowolny. Grabież sowiecka - w tym demontaż fabryk, konfiskata plonów rolnych oraz wywózka mienia - miała miejsce w całej Polsce.

W jednym z raportów Urzędu Bezpieczeństwa czytamy, że na dworcu PKP w Jaśle żołnierze sowieccy, 12 sierpnia 1945 r., napadli na Polaków powracających z Niemiec. Ukradli ich mienie oraz zaatakowali interweniujących w ich obronie sokistów. Wiemy, że Sowieci dokonali także kradzieży towarów z transportu UNRRA na stacji kolejowej w Trzciny. Zrabowali również materiał przygotowany na budowę mostów w Skołyszynie i Siepietnicy.

Te i inne przykłady z naszej historii pokazują, że Polska była dla Sowietów „łupem wojennym”. Gwałty, morderstwa i grabieże niejednokrotnie były przyczyną dramatu ludności polskiej. Pomimo tego władze PRL dążyły do zamazania pamięci zbiorowej o tym tragicznym okresie. Utwierdzano Polaków w przekonaniu, iż wkroczenie wojsk radzieckich było „wyzwoleniem” dla Polski.

Świadczy o tym chociażby fakt, że w lipcu 1945 r. w Jaśle wybudowany został „Pomnik Wdzięczności” dla żołnierzy Armii Czerwonej. Ponadto, w 1973 r., uchwałą miejskiej rady narodowej Fiodora Daniłowicza Bolbata – dowódcę dywizji Armii Czerwonej, która wkroczyła do miasta w styczniu 1945 r., uczyniono honorowym obywatelem Jasła.

Aż do 1992 roku na placu Żwirki i Wigury w Jaśle stała armata, upamiętniająca udział czechosłowackich pułków artyleryjskich w wyzwoleniu

Jasła 16 stycznia 1945 r., opatrzona napisem: „Dar Armii Czechosłowackiej, jako symbol braterstwa broni zrodzonego w walce z najeźdźcą hitlerowskim”. To tu, aż do końca lat osiemdziesiątych, składano kwiaty w kolejne rocznice wyzwolenia Jasła, w Święto Odrodzenia Polski (22 lipca) i w Dzień Zwycięstwa (9 maja). Po zmianie ustroju w 1989 roku, pomnik stopniowo niszczał, a obecnie jest w Muzeum Historycznym w Dukli, gdzie stanowi część ekspozycji z czasów II wojny światowej.

Pomimo nasilonej akcji propagandowej, działania władz sowieckich często spotykały się z nieprzychylnością Jaślan. Może tego dowodzić chociażby fakt, że w latach 1945 - 1946 „Pomnik Wdzięczności” był trzykrotnie wysadzany przez uczniów jasielskiego gimnazjum, za co spotkały ich represje ze strony UB.

Abstrahując od wydarzeń z naszej historii, dzisiejsze święto skłania nas do refleksji nad obecną sytuacją międzynarodową.

W obliczu trwającej wojny w Ukrainie widzimy, że imperializm rosyjski nadal funkcjonuje w naszej przestrzeni, a towarzyszące temu zjawisku zbrodnie wojenne żołnierzy rosyjskich zbyt dobrze przypominają nam działania Armii Czerwonej na ziemiach polskich w okresie II wojny światowej i PRL-u.

Pomimo tego nie powinniśmy obawiać się, że historia zatacza koło. Nawet w odniesieniu do toczących się za naszą wschodnią granicą działań wojennych nie powinniśmy czuć się zagrożeni. Bowiem nasz rząd robi wszystko, aby zapewnić nam bezpieczeństwo - stara się wzmocnić i zwiększyć siły zbrojne oraz wyposażyć je w nowoczesny sprzęt. To - w połączeniu z członkostwem w najsilniejszym pakcie obronnym: NATO i z bliskim partnerstwem ze Stanami Zjednoczonymi zapewni nam bezpieczeństwo.

Dzisiaj - obchodząc Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych, oddajmy należyty hołd żołnierzom polskiego podziemia, tzw. drugiej konspiracji.

Pamiętajmy, że to ich bohaterska walka pozwoliła nam żyć w Wolnym Kraju.

Cześć i chwała bohaterom!!!